

UN MANUSCRIS DE TINEREȚE AL PROFESORULUI G. I. TOHĂNEANU

Printre manuscrisele păstrate de Profesorul G.I.Tohăneanu se află cel pe care îl reproducem alăturat în copie foto și pe care încercăm să-l comentăm minimal. Cele mai multe manuscrise pe care Profesorul le-a păstrat conțin inegalabilele traduceri din opera lui Vergiliu, manuscrise care depun mărturie despre cunoașterea impecabilă a limbii latine, despre inventivitatea lexicală a Profesorului și despre capacitatea sa de găsim directă a soluțiilor optime în ce privește versificația și imaginile traducerii.

Manuscrisul de față (formularea din titlu – **de tinerețe** – va fi imediat justificată) face parte din arhiva „de suflet” a Profesorului, pentru că păstrarea lui nu se justifică altfel din anii 1955-1960, când, probabil, l-a conceput autorul. Erau anii „debutului” său didactic la Universitatea din Timișoara, ani în care a început să publice comentarii pertinente despre poezia românească. Manuscrisul este format din 7 (șapte) file format A4, scrise cu cerneală albastră, file numerotate în colțul din dreapta sus cu creionul (probabil după ce manuscrisul a fost considerat ca încheiat). Presupunerea noastră că numerotarea a fost făcută ulterior încheierii manuscrisului se bazează și pe faptul că textul a fost revăzut sigur, iar intervențiile în text sunt făcute cu același tip de creion (posibil cu același creion) cu care sunt numerotate paginile. În afara celor 7 file numerotate, manuscrisul mai are două file (la începutul lui) nenumerotate (cărora le vom spune **a** și **b**) și care fac iarăși dovada că textul manuscrisului este din tinerețea Profesorului. Manuscrisul nu are titlu, dar se poate deduce ușor din conținutul său că este o formă incipientă a comentariilor despre limba și stilul operei poetice a lui Tudor Arghezi. Câteva cuvinte despre filele nenumerotate. Textul incipient

al unui comentariu despre poezia argheziană a fost abandonat la mijlocul filei **b**. După formulările de pe filele **a** și **b** se vede că Profesorul n-a fost mulțumit de felul în care debutase comentariul său despre Arghezi. Multe aprecieri exprimate prin adjective superlative, rânduri șterse, repetiții nepotrivite stilului Profesorului determină renunțarea la acest început de comentariu. Iată câteva sintagme: „conținut, prin adâncime și vastitate, tulburător”, „marele poet a fiert și a strecurat densele ei sucuri [ale limbii, n.n.]”, „ungherele tainice – de o tainică frumusețe – ale limbii”, „limpezi și mândre cupole, cu largi și profunde ecouri” etc.

Cele 7 file numerotate sunt acoperite de scrisul, ușor înclinat spre dreapta, al Profesorului pe o singură față, cu excepția filelor 2 (unde, pe verso, este transcrisă o strofă dintr-un poem arghezian) și 7 (în care, pe verso, se încearcă o concluzie a comentariului din articol). Calitatea hârtiei, „ezetarea” în unele formulări și, mai ales, confruntarea cu viitoarele exegeze stilistice despre poezia lui Arghezi ne întăresc convingerea că e un manuscris **de tinerețe**. Unele formulări despre ritmul arghezian, despre sintaxa poeziei argheziene (dislocările sintactice, densitatea exprimării, contragerea prin participiu, gerunziu sau adjectiv) au fost reluate (de cele mai multe ori ca idee) în studiile ulterioare despre Arghezi: *Elemente de sintaxă poetică în stilul lui Tudor Arghezi*, în „Scrisul bănațean”, 1961, nr. 1, *Sintaxa poetică a lui Tudor Arghezi. Ordinea cuvintelor*, în „Scrisul bănațean”, 1961, nr. 2 și *Sintaxa operei poetice a lui Tudor Arghezi* (text definitiv în volumul **Dincolo de cuvânt**, București, 1976, pp. 152-181). Corecturile sunt puține, în general exemple din opera poetică argheziană, adăugate textului, care vin să întărească formulările exegetului. Cu creionul sunt subliniate formulările esențiale (probleme care formează osatura comentariului) și unele din vocabulele și sintagmele poetului, care sunt discutate de Profesorul G. I. Tohăneanu. Manuscrisul este valoros și interesant prin valoarea sa documentară, oferind celor interesați o mostră din laboratorul de lucru al Profesorului.

Prof. Ligia Tohăneanu

Versul argeșean are, în istoria propriei româ-
 nesti, o situație deosebită: Rar, sau trecut, poet,
 care să fi fost, în același timp, blamat și
 adorat, la aceeași tensiune. Un contrast, prin
 aducime și vastitate, tulburător, Argeșul l-a
 învesmântat în stranie de o, până la el,
 nemăsurabile originalități. Marele poet a suferit
 unei doli violente limbă, a făcut și a strecurat
 sensurile și surse, cu miresme de sarie și brădă-
 rească, și - făcându-și aceste esențe tari - a
 "preschimbând venind" lor într-o miere strălucitoare
 și suavă.

Calitatea centrală a stilului argeșean
 este densitatea. Foarte multe - sau multe
 poezii - opere, rimici și cu vorbe ^{într-un} caz - ca
dimensiune Argeș, et o opus ^{într-un} caz, cu vorbe
 marinate și putine. Tot Argeșul ține de
 țărâniță frumusețe ale limbii - Argeșul le
 păstrează și le cuceresc, în sfârșit,
 înțelegând - în suflul lui hătâniță și în
 Năzdrăvul hătâniță, - toată ciudățile și hătâniță
 și blesteme!

Lămură limbii poporului - curată ca lacrima
 Cărnă și ca floarea de colț, fricantă în caractere
 și stări caractere - și fricantă de în caractere și caractere
 argeșean în timp și în spațiu, și larg și profund ecou.

Dalta și miștră, plugul și cocamul —
sunt unelte pe care poetul și le ar vrea ale sale.
~~Cuvântul e pe ca maramă și pe ca pânză;~~
~~poetului, Cuvântul e asemenea fier — miezul,~~
e ~~precum~~ fieroasă, sub crustă, rămasă.

Cuvântul — îmbătrânit și increment —
rostit de sute de generații — e istovit și stors ?
Nu! Poetul îl adălușește și îl împănă,
și se poartă ^{cu} ~~precum~~ ^{cu} ~~precum~~ și îi răsare rugina
și — privesc și stăruie — îl
primenesc și îl encheșez, și — e
redarui, și spulber flăcări, și îngheți
și și țigare.

Și mi fii verbul lui
A flăcări rătăcești ...

Statute isi arata puterea ca consiliu
si a sava nopti e ca un fume ogot
Pe car framintandu l meste s' ntrual
La magetis pehanul, la-o punci, s' cinglat.

Cp: Si rătăcase, cu martori, propoziții și propoziții
Căină cadaveră schimbare și și cădea pe cârmă
și dacă ma s locu, toată s stăruie,
și fii - a dona oasi, cu pred, rătăcit

Cp: tp: Si istorite - staga de unuc: so de covezi
Ma te m. fure simbi, atomi: di nu ma veg.

Ip. (vcl): { Atunci aiata frauce si ingosita dnda,
Ma nestrupai altul no. Ta detine cunda.
Peculia de beqna egita di p. plouape
Fruje - u cubaneic de tzu - si si coge

Coment

atata respect de sensuri

Stratania - implicato de restab. relatib. logice,
si timp s'allunzi de marta, ~~puteti deproceda~~
~~semnificati~~

Aucun dand de face vâdită în cauză. în natură
a unu vete uccedant în mol obionuit propozițională;

Est. ca o floric, anume nploriti
Mimile rade, care s-au deschis

Few. const. part. atosta amos preferita:

- Si tu, străduital cu palma gura si tace
- Atâncat pentru în citare gubite
- Si ochi pling, dar plinge și; ma; adăci vrona
Că plinge mină - a corăda offata, susonă.
- Sindet flămânz; desalti și gră [vori, cel...]

Topica, artina afect. acur. si a umbelilo siudactive 4
este unel du cog. ubi in argumelo ale stelulu' a mardupret.
Elemente logice sintagmatici, sint. rufte du neren la lege,
„dphimati” - ipotezi unel de actul.

Agur, stelul rupa de la fund
Pamintul greu, muncat cu busuamne
Si cu nadepte, pino ce, notind,
dura - si esapa ^{cutul} ~~lesul~~ pe m. ote.

de cele m. m. a' - determinabil - atribut sau abstru
este supradit de determinatul tau.

- a) - Pan lectu la, de hambile moderne -
- hacha lei, rechis pentru grasini
cu scara sa unelut, de muic gauri.
- b) - Tacuna volute si le a pinhet
Cao - o facianje nume si rasun

Intr. detum. a detum inant de obicno, osted &
o punctate sero, avu curut, cet & nealeydat,
aveau compl. cov. ale ped., cap. pnu adobe:

Avai otravo - u fine, de abunci, de casturas.

Acumena vreau: sind m. eles accoribile lecturi viz-
chil, notind punit, restabileste in placari
legatut sunt logice subiective apand sfermate.

Trasau m. tari,
dura, alabura, p. p. m.

Neasculdun de vental de la stuy

Te a' aruncat in ploa verde a zote.

Si derusi de facum, / ale zambile.

Putei te amabile de la rug

Inutil de oge Intraund & remanet consecutibil
angre intinabile, o aderabile de hui co o puzel
sau detum, cov, rol gramatical:

Tu te-ai pierdut din drumul lui
 Ca o sursă de fân, trita
 Și promisiuni la [...] facile
 Păe a fi fost ca să mă amita.

Colo. ob-dub: intru: O tunc sloa a rida și e nememtoare.
 O lectură mătentă, sușof, din la exhorvoni;
 pri conf. val. suit, pri confagra obid - sub;

dunde, cadlucit de coporae
 Altar de soini; sata, de son;
 Cae nu sușefi // placae mactau
 Le te mabte cu mris de flon...

De locaeca s-a are conpl. sup. du onbr. subor pri
 cony'. con travazo omelul legv. canu, depri
 in foabul co prog. meye la... cony';

Que - o sa vie, lungul tau de apane
 La - l canthe tu u sui to tu fle cal) ?

Anasti Talantun nebroumbi a ontela oasagi
 Pa. inculca propri. o vitate nevoros ras subitudo;
 scabito a m ca zmita unetore, (ia) adverbul
 de comparatie (ca) este izolat de termenul de
 comparatie:

- Cotori s' urci tu tuc' capra. un turu o scara
- Priu aer tangu - i' despartit de ore
 Ca - de muream. lor - vesti fanoafe.
- Era' - ca ge o blamide de purera - o scamio.

Deordurabil subitac - este pelucit
 pri "aurama" robor lui; (pri murgari' duc,
 no - a luepe sus cu stocagi, du luisti s. murec)
 de la capma si' logui; dec dati. o poruncu

seriul argheșian este descris de bogat, dar nu măsurându-
unor numeroase meșteșuguri personale (cf. Emerico),
Cuv. sint., scormonită & silite să: a. de valori aducătoare
semantice, și: b. valoare volutivă latină. Diferența
lexicului argheșian, raportat la standardul de la legătură cu
sunt și, ~~ca în unele din~~ ^{în} ~~condiții~~ ^{apare} ~~găsim~~ ^{găsim} a acestui
el. ^{el. argheșian} ~~scormonită~~ ^{scormonită} ~~condițional~~ ^{condițional} ale cuv.
L. ~~ambiguu~~ ^{ambiguu} ~~condițional~~ ^{condițional} din ~~un~~ ^{un} ~~și~~ ^{și} ~~integrat~~ ^{integrat}
un ex: - un crumpeț de munte [= o leacă de munte]

nr. clas.:

Am reflectat sub
Ardeul... de lemnuri!
Indiferența
de ardele
Dădă de
naștar
(Mășină)

- Naștar într-un crumpeț de soare [= formă]
de o formă de juncuț
- Ardeul crumpeț are: de juncuț [soare; soare]
- și câmbi bunici sub lacuna de soare,
Crumpeț de carne, pînă de-a rădăcină [crumpeț]
- Doamne, fă-i bonteți în soare
într-un colț de țară veche
Nu mai uală deud: floare
și rugăstă o urcă
- Și-u pînă, un ochi de soare
Cu o leacă de crumpeț
Cu un crumpeț e: să-u capu [tu urcă cu crumpeț]
Căuț țară a un formă

Ardeul de lemn

A unu de la să soare (si'nic) au era hîrtie
Măca uic un fel de soare) și uic leacă de soare
Căuț crumpeț de alfabet / Măca soare de soare
(Căuț propuț de alfabet)

Ahita ce e abita sub
Ahita de la un crumpeț: (Căuț uic de soare)
Ardeu

Am. est dilata: astfel volumul se măsoară, ⁷
valorii concentrate în ^{semnificații} ~~semnificații~~ ^{opozite}, imbricată și
cu semnificații sensuri înaintea ei, de o mare abilitate.
Poetul nou, conștient de această mândrie este:

Amale, din slove, nu le

Și, din mătasea, funer le -

Tenuează ungl. stih se în levi să vede
și prin potestățile semnificațiilor proprii și figurative
a ambianței: veți, îmbulțită, sugus dăți,
cu ambile valor. ^{semn} într'un singur cântec:

Și prin ze tenue pe creșterea cerească

Și peșante-o haină și brici

Sau: Cătra au ucis

Epășon ori în funt, ori un vis

Multe și iubesc, lucruri și aș putea spune
cu ale, deopotrivă. Dar timpul de ne la grădina
Așeză și joacă. Prinosi eronă a cele-
și săli mari în care timpul țigăra și adevărat

Pentru că, ^{chabatur} ~~și~~ habanul umorului și profunz
miliunile minuscule noastre, ^{peșter} ~~și~~ ^{cu popoare} ~~și~~ ^{acum}
30 de ani, anul adevăratului și al ^{și} ~~și~~ ^{și}

O! da-mi puterea să scriu
O lume răgă, încredințată
Și să tenue apoi în funt
O alta, lungă și blândă

Mulată petală și vișnișor al roșii, cum năvălează
răpă din graul ce n'are nimeni pe vîrte, se ține
și fulgerul ~~și~~ frumuseți unu-celălaltușii

Răpă din graul ce n'are nimeni pentru vîrte al
rotilei în săvîrșirea de ocazie, simțutul
lui țigheș - pleoacă de br. Sîm petală de opal -
fulger frumuseți unu-celălaltușii

de la Emanuel ^{meu} - în figura lui ca să se
al curmătu: "ce exprimă adevărul"
rimeai ^{h-a} kilumănt, ca Tudor Țigheș
men'na slăvită (a verbului poetic)

Să-mi fie verbul limbă
De flacără vastă ce dăstă,
Tăcînd ca serpi cînd s'întinde;
Cîr năvăle to se slăve,
A pînă ~~și~~ ^{și} s'întinde
Ce chipul dar mi și s'întinde
Să stă în urma lui bălăg